

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๑/๒๕๔๒

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งความเห็นตามคำร้องของบริษัท วิสต้า แลนด์ จำกัด กับพวกจำเลย
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งความเห็นตามคำร้องของบริษัท วิสต้า แลนด์ จำกัด กับพวกจำเลย
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การคิดดอกเบี้ยของโจทก์โดยอาศัยพระราชบัญญัติการธนาคาร
พาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกข้อกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์
ประกาศอัตราดอกเบี้ยสูงสุดได้เองนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และต้องด้วยมาตรา ๖ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า บริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้อง
บริษัท วิสต้า แลนด์ จำกัด ที่ ๑ นายชาติ บุญดีเจริญ ที่ ๒ เป็นจำเลย ตามคดีแพ่งหมายเลขคำที่
ย.๕๕๐๕/๒๕๔๑ ข้อหา กู้ยืม จำนอง ค้ำประกัน ให้จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมกันชำระหนี้เงินกู้ที่
ค้างชำระพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปีของเงินต้นนับแต่วันฟ้องจนกว่าชำระเสร็จสิ้น

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ สำหรับจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ร้องให้การว่า ตามสัญญากู้เงินระบุให้
โจทก์คิดดอกเบี้ยตามประกาศที่โจทก์กำหนดเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยซึ่งมีอัตราเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี
และอัตราสูงสุดร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยขณะทำสัญญาโจทก์กำหนดดอกเบี้ยไว้ในอัตราร้อยละ ๑๒.๒๕
ต่อปี ซึ่งโจทก์อ้างประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และประกาศของโจทก์ที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยได้เอง
โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ การที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
กำหนดให้โจทก์ประกาศอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี หรือประกาศอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่เรียกเก็บ
จากลูกค้าหรือประชาชนโดยทั่วไปถือว่าการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย เพราะพระราชบัญญัติ
การธนาคารพาณิชย์ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับ
ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้ มิได้ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้
ธนาคารพาณิชย์ประกาศเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยได้เอง ดังนั้นประกาศดังกล่าวจึงถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยหรือประกาศของโจทก์เป็นประกาศที่ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปที่เป็น
ลูกค้าจะต้องปฏิบัติตาม ประชาชนซึ่งเป็นลูกค้ามีสิทธิได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นผู้บริโภคตามกฎหมาย

ตามประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์หรือประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฯ จะต้องมืองค์กรซึ่งเป็นตัวแทนของผู้บริโภคให้ความเห็นชอบ จึงจะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยหรือประกาศของโจทก์ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยไม่มีการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และต้องด้วยมาตรา ๖ ไม่สามารถนำประกาศดังกล่าวของโจทก์มาคิดอัตราดอกเบี้ยกับผู้ร้องได้และประกาศอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนย่อมตกเป็นโมฆะ เพราะ

๑) ธนาคารพาณิชย์เป็นนิติบุคคลที่ทำการค้าโดยได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการปล่อยกู้ให้กับบุคคลหรือประชาชนทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริโภคตามกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การประกาศอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์หรือของโจทก์จะต้องมืองค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการตรากฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ และให้ความเห็นชอบในการกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคแต่ประกาศของธนาคารพาณิชย์ ฯ และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่นำมาใช้บังคับกับบุคคลหรือประชาชนทั่วไป ไม่มีมืองค์กรอิสระที่มีตัวแทนผู้บริโภคให้ความเห็นชอบ จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ อีกทั้งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มิได้บัญญัติให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศอัตราดอกเบี้ยได้เอง

๒) การคิดอัตราดอกเบี้ยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗ และมาตรา ๖๕๔ บัญญัติมิให้เรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี นอกจากนั้นพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติความผิดสำหรับผู้ที่เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราและไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์มีสิทธิกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้เอง ดังนั้นประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ก็ไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับคดีได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของธนาคารพาณิชย์ที่ออกโดยอาศัยประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และต้องด้วยมาตรา ๖ หรือไม่

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒ ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖

เป็นประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และมีผลใช้บังคับได้เท่าที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินั้นๆ แต่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ได้รวมทั้งประกาศของบริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ดังกล่าวก็มีใช้ประกาศของทางราชการซึ่งไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ด้วย เทียบเคียงได้กับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๒ เช่นกัน ซึ่งไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยอีก

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงให้ยกคำร้อง

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ